

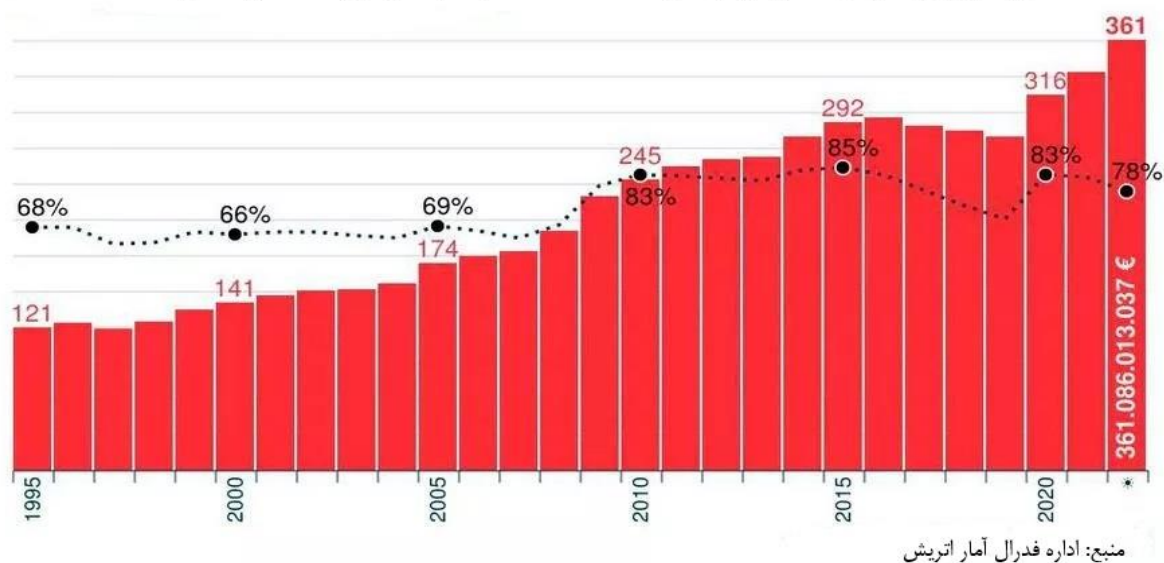
به نام خدا

روند افزایشی نسبت بدهی دولت به تولید ناخالص داخلی در اتریش از سال ۱۹۹۵ تا ۲۰۲۳

بدهی دولت اتریش به بیشترین سطح خود از زمان جنگ جهانی دوم رسیده است. میزان بدهی دولت اتریش در انتهای سال ۲۰۲۲ با ۹ میلیارد یورو افزایش نسبت به سال قبل، به ۳۴۳ میلیارد یورو رسید و تا انتهای ماه مه ۲۰۲۳ نیز این رقم به ۳۶۱ میلیارد یورو افزایش یافت. مهمترین دلیل این افزایش بدهی، کمک هزینه‌هایی است که دولت برای کمک به مردم در مواجهه با موج گرانی پرداخت کرده است. در سال ۲۰۲۰ هم به خاطر بروز کرونا، دولت اتریش هزینه بسیار بالایی برای کمک به مردم و شرکت‌های اقتصادی پرداخت کرد. در سال ۲۰۲۰ اتریش برای حمایت از اقتصاد خود حدود ۲۴ میلیارد یورو بیشتر از سال ۲۰۱۹ هزینه کرد. این مساله منجر به کسری بودجه ۳۳ میلیارد یورویی دولت در آن سال شد.

البته طی سال گذشته، نسبت بدهی دولت به تولید ناخالص داخلی با اندکی بهبود از ۸۴ درصد به ۸۰ درصد کاهش یافته است. در سال ۲۰۲۳ نیز تا انتهای ماه مه این نرخ به ۷۸ درصد رسیده است. اما اتریش همچنان یکی از ده کشور اتحادیه اروپا با بیشترین میزان بدهی دولتی است. در نمودار زیر، سیر تحول بدهی دولت اتریش از سال ۱۹۹۵ تاکنون مشاهده می‌گردد:

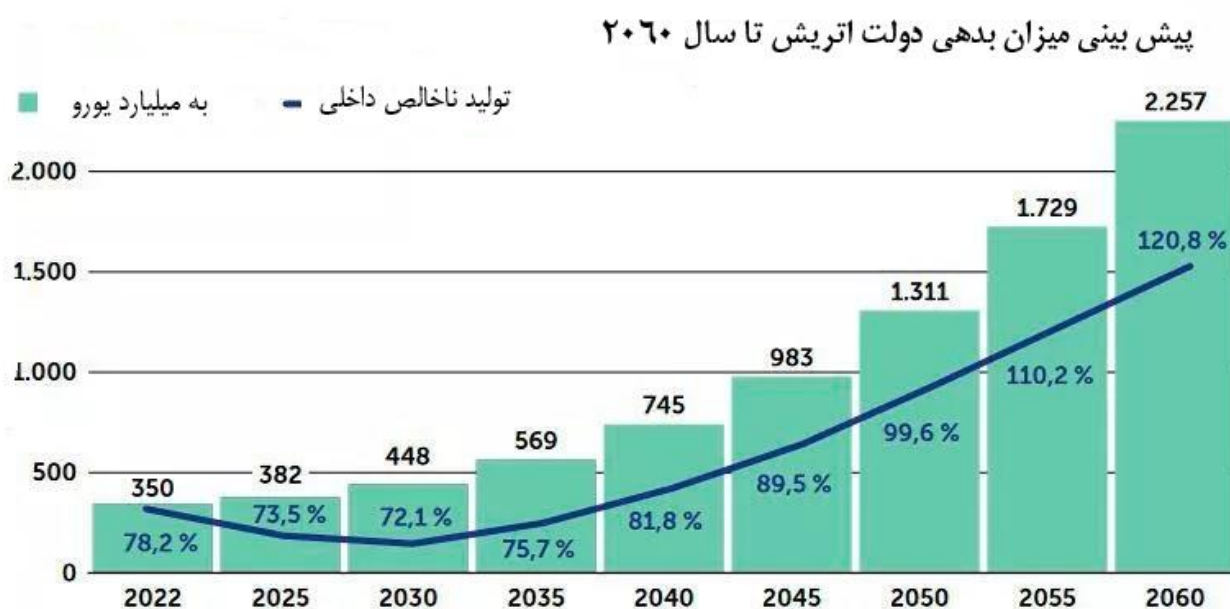
سیر افزایش بدهی دولت اتریش از سال ۱۹۹۵ تا ۲۰۲۲ در مقایسه با تولید ناخالص داخلی

همان‌گونه که ملاحظه می‌شود، میزان بدهی دولت اتریش از سال ۲۰۱۰ تا سال ۲۰۲۳ از ۲۴۵ میلیارد یورو به ۳۶۱ میلیارد یورو رسیده است. البته نسبت بدهی دولت به تولید ناخالص داخلی تقریباً کاهشی بوده است و به بیان دقیق‌تر، با فراز و نشیبی اندک، از ۸۳ درصد در سال ۲۰۱۰ به ۷۸ درصد در سال ۲۰۲۳ رسیده است، اما میزان بدهی‌ها از سال ۲۰۰۹ تاکنون حدود ۱۸۰ میلیارد یورو افزوده است. بین سال‌های ۱۹۹۵ تا ۲۰۰۸، نسبت بدهی دولت به تولید ناخالص داخلی در اتریش همواره زیر ۷۰ درصد بود، اما بعد از بحران مالی سال ۲۰۰۸، به یکباره به سطوح بالای ۸۰ درصد (و حتی تا سطح ۸۵ درصد در سال ۲۰۱۵) صعود کرد؛ در حال حاضر نیز وضعیت مالی به اندازه همان موقع نگران‌کننده است. در سال ۲۰۰۹ میزان بدهی دولت ۱۸۵ میلیارد یورو بوده است که ۱۸۰ میلیارد یورو کمتر از سال ۲۰۲۲ است، یعنی میزان بدهی طی ۱۳ سال دو برابر شده است.

سرانه بدهی دولت اتریش در سال ۲۰۲۱ به ۴۶,۴۴۳ یورو رسید و در سال ۲۰۲۲ به ۴۸,۸۴۶ یورو افزایش یافت. این بدان معنی است که هر فرد مقیم اتریش طی چند ماه ۲۴۰۰ یورو بیشتر بدهی پیدا کرد. کارشناسان پیش‌بینی می‌کنند که بدهی دولتی در اتریش تا سال ۲۰۶۰ به ۲۲۵۷ میلیارد یورو برسد. پیش‌بینی‌ها نشان می‌دهد که شرایط خوبی از این جهت در انتظار اتریش در آینده بلندمدت نخواهد بود.

بنابر پیش‌بینی اندیشکده اقتصادی Agenda Austria، میزان بدهی از سال ۲۰۳۵ به شدت افزایش خواهد یافت و تا سال ۲۰۶۰ به این افزایش ادامه خواهد داد و نسبت بدهی به تولید ناخالص داخلی که همواره در چندین سال گذشته در حدود ۸۰ درصد در نوسان بوده به ۱۲۰ درصد خواهد رسید. بنابراین میزان بدهی ۶ برابر خواهد شد. هر فرد ساکن اتریش در آن سال ۲۲۶ هزار یورو بدهی خواهد داشت. بنا به نظر این اندیشکده افزایش جمعیت در سالیان آینده باعث افزایش شدید بدهی دولتی خواهد شد. این اندیشکده به عنوان راه‌حلی برای برون‌رفت از این وضعیت، اصلاحات در نظام بازنشستگی و نیز نظام سلامت را پیشنهاد می‌کند. ذیلاً پیش‌بینی میزان بدهی دولت اتریش تا سال ۲۰۶۰ مشاهده می‌شود.

توجه به این نکته لازم است که زیاد بودن بدهی دولت، لزوماً به معنای ضعف اقتصاد آن دولت نیست. به عنوان نمونه بدهی دولت در ژاپن در سال ۲۰۲۲ نسبت به تولید ناخالص داخلی ۲۶۱ درصد بوده است که از این لحاظ ژاپن بدهکارترین دولت دنیا را دارد. سرانه بدهی دولت در ژاپن ۶۶۶۹۰ یورو است. در مقابل در سال ۲۰۲۲ نسبت بدهی دولت ماکائو به تولید ناخالص داخلی صفر درصد بوده است که پائین‌ترین

میزان بدهی در جهان بوده است. ماکائو، برونئی، کویت، هنگ کنگ و ترکمنستان کمترین بدهی دولتی را در جهان دارند.

در مارس سال گذشته آژانس رتبه‌بندی Fitch، رتبه AA+ را به اتریش داد که دومین مرتبه از حیث رتبه‌بندی محسوب می‌شود. در عین حال این آژانس نسبت به وابستگی شدید اتریش به گاز روسیه هشدار داد و ارزیابی آژانس رتبه‌بندی فیچ، از این حیث از اتریش منفی بوده است. البته اخیراً ارزیابی این آژانس از اقتصاد اتریش بهتر شده و برای سال ۲۰۲۳ برای اقتصاد اتریش رشد ۰,۴ درصدی را پیش‌بینی کرده است که به لطف کاهش قیمت انرژی و ایجاد امنیت انتقال انرژی فراهم شده است.

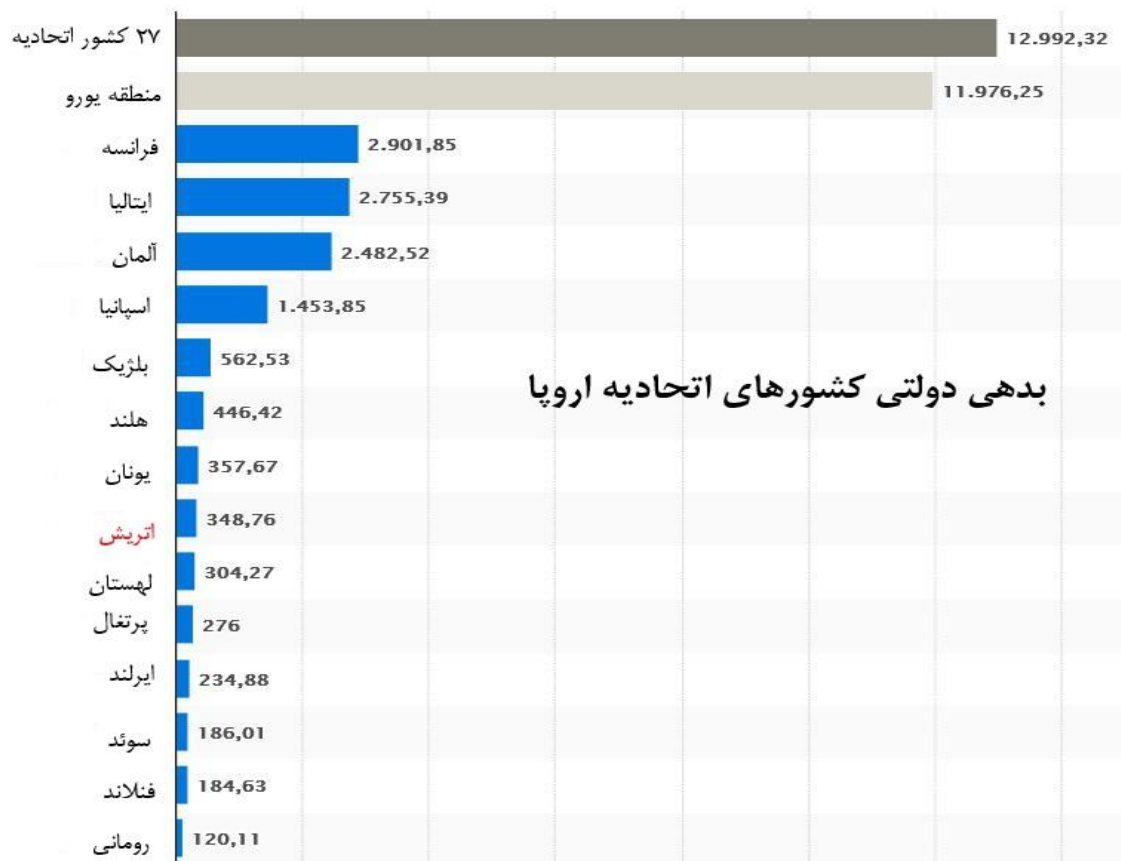
بررسی عملکرد کشورهای اروپایی در بدهی دولتی

باید توجه داشت که بدهی بالا یا افزایش بدهی لزوماً به معنای ضعف مطلق دولت نیست. دولت‌ها باید بر اساس تولید ناخالص داخلی، میزان بدهی خود را متعادل کنند. در واقع ثبات اقتصادی در یک کشور منوط به حفظ تعادل بین بدهی و تولید ناخالص داخلی است. بر اساس معیارهای مصوب برای کشورهای اتحادیه اروپا موسوم به معیارهای ماستریخت، نسبت بدهی دولت‌های اروپایی به تولید ناخالص داخلی نباید بیش از ۶۰ درصد باشد. هم‌اکنون اکثر کشورهای اروپایی این مرز را نقض کرده‌اند.

اتریش تنها کشور اروپایی نیست که میزان بدهی آن به شدت در حال افزایش است. اکثر کشورهای اروپایی با این مساله مواجه هستند. اکثر این کشورها از زمان پاندمی در گودال بدهی دولتی گیر افتاده‌اند. یونان بدترین عملکرد را داشته است و سال ۲۰۲۱ در یونان این نسبت از حدود ۱۵۰ درصد به ۲۰۶ درصد رسید. البته در سال ۲۰۲۲ یونان هم همراه با کل دنیا شرایط بهتری پیدا کرد و میزان این نسبت به ۱۸۵,۷ درصد کاهش یافت.

اما مساله‌ای که تهدیدی جدی‌تر از یونان برای اروپا محسوب می‌شود، بدهی دولتی ایتالیا است. ایتالیا دچار جهش نسبت بدهی دولتی به تولید ناخالص داخلی شده است. این کشور هم‌اکنون با ۲,۷ هزار میلیارد یورو بعد از فرانسه با بیش از ۲,۹ هزار میلیارد یورو، بدهکارترین کشور اتحادیه اروپاست. نسبت بدهی دولتی به تولید ناخالص داخلی در ایتالیا به ۱۵۱ درصد رسیده است. بر اساس پیش‌بینی‌ها بدهی

ایتالیا امسال بالغ بر ۲,۸ هزار میلیارد یورو خواهد رسید. نسبت بدهی ایتالیا در ۲۴ سال گذشته بی سابقه بوده است و بدهی این کشور در ده سال گذشته حدود ۳۰ درصد رشد داشته است. در واقع مهم ترین تهدید در خصوص بدهی های دولتی برای اتحادیه اروپا، افزایش بدهی های دولتی ایتالیا است.

تورم، ابزاری برای کشورهای بدهکار

باید توجه داشته که از حیث بدهی دولتی، موج گرانی های اخیر برای تمام کشورها از جمله اتریش یک مزیت است. اساسا گرانی باعث می شود که بدهی های دولتی به صورت خودکار و سریع تر تامین شوند. در واقع تورم ابزاری برای دولت های بدهکار جهان نیز هست. هرچند تورم پس اندازها را می بلعد، اما بدهی ها و تعهدات را نیز می خورد.

تورم بالا باعث افزایش تولید ناخالص داخلی اسمی می شود. به عنوان نمونه اگر رشد اقتصادی در یک سال ۲ درصد و تورم ۳ درصد باشد، تولید ناخالص داخلی اسمی ۵ درصد خواهد بود. هرچقدر تولید ناخالص و لذا رشد اقتصادی اسمی بیشتر باشد، نرخ بدهی ها کاهش خواهد یافت. البته این قاعده تنها تا وقتی اعتبار

دارد که نرخ‌های سود به شکل شدیدی افزایش نیابند، چرا که در این صورت باز هزینه‌های دولتی برای پرداخت سود سپرده بالا خواهد رفت.

اگر کشوری در مرحله‌ای که نرخ سود پایین بوده خود را به صورت بلندمدت بدهکار کرده باشد و نرخ سود پایین در آن تضمین شده باشد، این کشور به خوبی خواهد توانست از خود در مقابل افزایش نرخ سود حفاظت کند. اما اگر کشوری بدهی‌های کوتاه‌مدت داشته باشد، مجبور خواهد شد که مجدداً در کوتاه مدت اوراق قرضه جدید منتشر کند تا تعهدات قبلی خود را تامین مالی کند و با این کار مجبور می‌شود که نرخ سود را بالا ببرد.

راه حل بلندمدت برای اتریش

به نظر سیمون لورتس، کارشناس موسسه پژوهش‌های اقتصادی اتریش (Wifo)، پرداخت سود در این کشور همچنان افزایش خواهد یافت، با این حال در فرآیندی بلندمدت، سود بهره رسمی متأثر از بدهی‌ها خواهد شد. این فرآیند کند است؛ یعنی هرچند سود پرداختی دولت اندک است، اما با وجود بدهی دولتی، سود بهره بلندمدت متأثر خواهد شد و به کندی این نرخ بالا خواهد رفت. علاوه بر این به واسطه تورم بالا، میزان درآمد اسمی دولت همچنان بالا خواهد رفت. بنابراین با وجود بالا رفتن بدهی‌های دولت، نسبت بدهی‌ها به درآمد یا تولید ناخالص داخلی کاهش خواهد یافت.

راه حل کنترل بدهی‌های دولتی برای بانک مرکزی اتحادیه اروپا

باید توجه داشت که شرایط امروز بانک مرکزی اتحادیه اروپا نسبت به بحران مالی سال ۲۰۰۸ بدتر شده و قدرت مانور این بانک برای کمک به کشورهای بدهکار عضو کمتر شده است. در دوره بحران یورو سیاست مالی و پولی انبساطی در اتحادیه حاکم بود که در آن نرخ بهره کوتاه‌مدت پایین است، همچنین تورم در آن موقع پایین بود؛ اما بانک مرکزی اروپا اکنون باید با تورم بالاتری بجنگد. افزایش نرخ بهره راهنما که توسط بانک مرکزی اعلام می‌شود، احتمالاً اقدامی متعادل‌کننده اما دشوار خواهد بود.

منابع:

<https://www.trend.at/wirtschaft/staatsschulden-oesterreich>

<https://staatsschulden.at/>